

In het verhaal *Een havik onder Delft* schrijft Maarten 't Hart over een pennensrijd die hij met een andere bioloog voerde om zijn vogelkennis te verdedigen. In zijn roman *De aansprekers* had hij geschreven dat hij een havik onder Delft zag in de barre winter van 1963 en dat is volgens die andere bioloog totaal uitgesloten. Het is niet te achterhalen wie er gelijk heeft, maar uit het verhaal blijkt duidelijk hoe **zeldzaam** de havik was in de omgeving van Delft. In de jaren zestig van de vorige eeuw broedden er hooguit honderd paar haviken in Nederland en in de omgeving van Delft werden ze vrijwel nooit gezien.

Haviken onder Delft

Haviken hadden destijds zwaar te lijden van het persistente gif dat werd gebruikt in de landbouw. Nadat het gebruik van deze middelen is gestaakt, zijn ze sterk in aantal toegenomen. In de SOVON broedvogelatlas uit 2002 wordt de landelijke populatie van de havik geschat op circa 1900 broedparen. De havik is het talrijkst in bosrijke gebieden op zandgrond, maar inmiddels komt ze ook elders in het land tot broeden. In 1996 vestigde zich een paartje haviken in de Ackerdijkse plassen, een natuurgebiedje tussen Delft en Rotterdam. Sindsdien broeden ze er jaarlijks en daarmee is de kans om een havik onder Delft te zien flink toegenomen.

Op 13 juli 2007 ontving ik een bericht van een vogelaar uit Delfgauw, die in de gemeente Pijnacker een nieuwe havikshorst had ontdekt. Aanvankelijk had hij de exacte locatie van het nest ingevoerd op de website www.waarnemingen.nl, maar nadat hij erop was geattendeerd dat niet iedereen de havik een warm hart toedraagt, heeft hij dat gelukkig snel aangepast. Hij liet weten dat het broedgeval drie jongen heeft opgeleverd, die inmiddels zijn uitgevlogen om zich in de nabijheid van het nest in de jacht te bewamen.

AANVARINGEN MET RAMEN

Enkele dagen later word ik gebeld door de asielhoudster van de Vogel- en Egelopvang in Delft. Ze vertelt dat er een grote, dode roofvogel bij de opvang is gebracht, die zich omstreeks 16 juli in Pijnacker tegen een raam te pletter heeft gevlogen. Niet eerder heeft ze deze roofvogelsoort in handen gehad en dat wil wat zeggen, want ze is al ruim vijftientig jaar asielhoudster. De vogel is ongeveer zo groot als een buizerd, maar de klauwen zijn veel forser en de staart is een stuk langer. Het verenkleed is bruin op de rug, terwijl de borst

lichtgekleurd is met bruine lengtestrepen. De beschrijving doet me denken aan een jonge havik.

Op 19 juli word ik weer door de asielhoudster gebeld. Ze heeft nog eenzelfde roofvogel binnengekreken, die in Nootdorp dwars door een raam is gevlogen. Het was een enorme klap geweest. De mevrouw die het zag gebeuren, was zich te pletter geschrokken, maar de vogel had de aanvaring overleefd. Een vrijwilligster van de opvang heeft het dier opgehaald en in een grote kooi gehuisvest om bij te komen. Daar tref ik de vogel de volgende dag aan.

OOG IN OOG

De kooi is grotendeels afgeschermd met doeken om de vogel zo min mogelijk te storen. Door een gaatje gluur ik naar binnen en kijk recht in de twee enorme heldergele ogen met grote zwarte pupillen van een jong havikmannetje. De asielhoudster had me verteld dat de vogel een opmerkelijke blik in de ogen had, maar desondanks was ik niet voorbereid op wat ik te zien zou krijgen. Het lijkt wel of de hele kop uit ogen bestaat. Het gezichtsvermogen van een havik overtreft verre dat van de mens en vreemd genoeg is dat duidelijk te voelen. De havik kijkt meer naar mij, dan ik naar hem. Mijn hartslag versnelt en ik krijg het er warm van. Die vogel weet niet dat je zoogdieren niet recht in de ogen moet kijken!

Nadat ik een beetje ben bijgekomen van deze indringende ervaring, overleg ik met de asielhoudster. De havik is geheel hersteld, maar eet niet in gevangenschap. Het is dus belangrijk om hem zo spoedig mogelijk los te laten. Het vangen van de vogel lijkt me een lastige klus, maar de havik is zo overweldigd door de omstandigheden dat hij zich eenvoudig met een netje laat overrompelen. De vogel gaat in

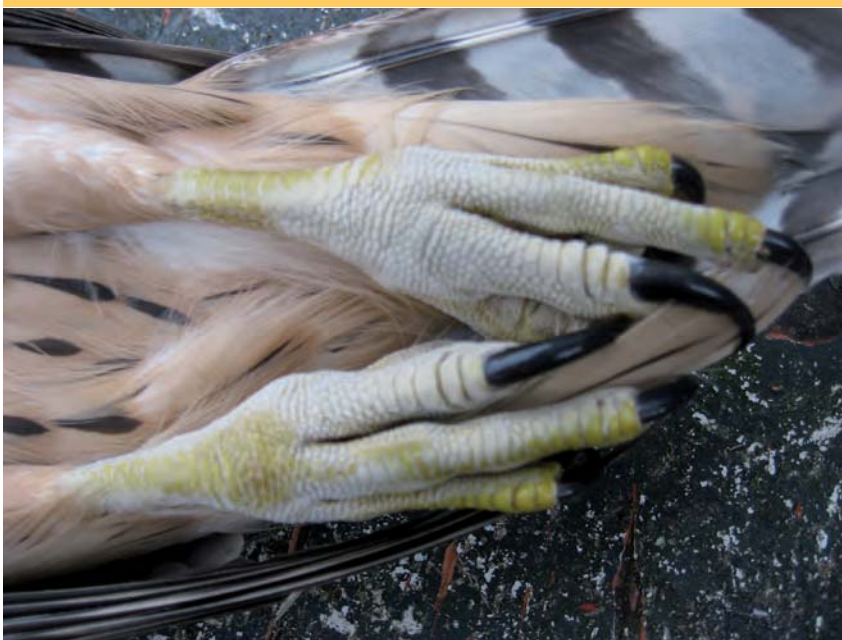

Jonge havik. FOTO: GERARD DE HOOG

Zelfs een dode havik dwingt respect af met haar imposante, gele klauwen voorzien van lange zwarte, vlijmscherpe nagels. FOTO'S: CAROLINE ELFFERICH

een grote plastic krat en vervolgens rij ik met het bijzondere vrachtje naar een plek waar weiland grenst aan opgaand bos. Er vliegen volop houtduiven; die zullen niet blij zijn met de havik.

Als ik het deksel van het krat openzet, blijft de havik nog ruim een halve minuut zitten. Al draaiend met de kop neemt hij de omgeving in zich op. Dan slaat hij plotseling de machtige vleugels uit en vliegt regelrecht de bomen in. Spoedig is hij uit het zicht verdwenen.

BEVROREN VROUWTJE

Weer terug in de opvang haal ik het andere raamslachtoffer uit de diepvries. Ook dit blijkt een jonge havik te zijn, maar dan veel groter dan de vogel die ik juist heb losgelaten. Bij de havik is het vrouwtje aanzienlijk groter dan het mannetje. De lengte van de vrouwtjes, gemeten van snavelpunt tot staartpunt, ligt tussen de 58 en 64 centimeter, terwijl de mannetjes 49 tot 56 centimeter lang worden. In het gewicht komt dit verschil nog beter tot uitdrukking. Vrouwtjes wegen gemiddeld 1206 gram en mannetjes 690 gram. Vanwege het verschil in formaat jagen vrouwtjes op grotere prooien dan de mannetjes.

De bevroren vogel is ongeveer 64 centimeter lang, het is dus een vrouwtje. Aan haar vliegspieren te voelen is ze in uitstekende conditie. Zelfs in deze toestand dwingt een havik respect af met haar imposante, gele klauwen voorzien van lange zwarte, vlijmscherpe nagels. Heel spijtig dat ze tegen een raam is gevlogen. In de bebouwde kom is voor de havik veel voedsel te vinden, zeker nu houtduiven zich steeds meer als stadsvogels gedragen, maar het is wel heel gevaarlijk terrein voor zo'n snelle jager. Het ligt voor de hand dat de raamslachtoffers in de Vogelopvang afkomstig zijn uit het nest in Pijnacker. De Delfgauwse vogelaar heeft het bevroren havikvrouwtje bekeken, maar kon niet met zekerheid zeggen of het één van de jongen uit 'zijn' nest betrof. De dode havik is opgehaald door een medewerker van Naturalis, het natuurhistorisch museum in Leiden. Ook voor haar is een bestemming gevonden.

Caroline Elfferich is biologe en publiceert in diverse tijdschriften. Zij inventariseert voor FLORON en SOVON.